

Personlighetsprogrammet Psykiatri Sydväst

Niki Sundström

Historia

- Personlighetsprogrammet startade i september 2016
- Vi bedriver utredning och behandling av personlighetssyndrom
- Vi arbetar utifrån två behandlingsmodeller; SKB och MBT
- SKB är en relativt ny behandling och är Sveriges första.
- MBT-teamet har funnits sedan 2005 och var Sveriges första, idag finns flera team runt om i Sverige

Vi som arbetar här

- Olika professioner/yrkesroller; läkare, kurator, rehabkoordinator, sjuksköterska, psykologer, och sekreterare.

Vårdkedjan

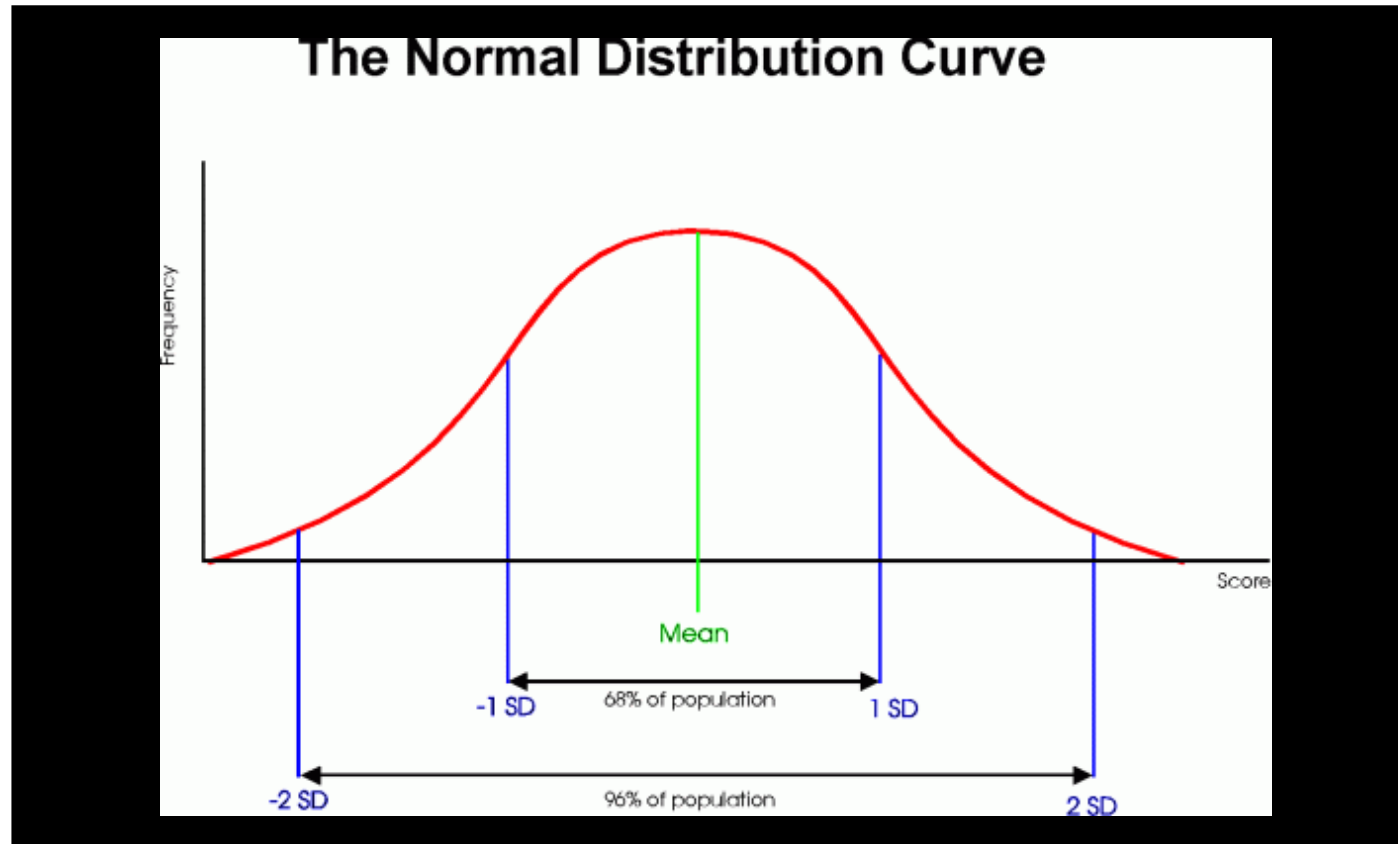
- Utredningsenheten
- Remiss från annat program
- Remiss från psykiatrisk öppenvård
- Fördjupad utredning
- Diagnos?
- Behandling
- Avslut eller remiss

Personlighetssyndrom

Personlighet - en definition

- Den komplexa sammansättningen av tänkande, känslor och beteende som skänker riktning och mönster åt en persons liv.
- På samma sätt som kroppen, består personligheten av både strukturer och processer och avspeglar såväl natur (gener) som miljö (erfarenheter).
- Dessutom omfattar personligheten effekter av det förflutna, minnen av det förflutna, liksom uppfattningar om nuet och framtiden.
- Pervin 1996

Personlighetsdrag - Medel, mycket eller extremt?

Personlighetssyndrom

- Varför diagnos?
- Två diagnossystem
 - ICD 10(11)
 - DSM

Personlighetssyndrom

GENERELLA KRITERIER

- Varaktighet
- Generalisering till flera områden i livet
 - Kognitioner (dvs sättet att uppfatta och tolka sig själv, andra och inträffade händelser)
 - Affektivitet/känslor (komplexitet, intensitet och labilitet)
 - Mellanmänskligt samspel
 - Impulskontroll

Prevalens av diagnoser i befolkningen¹

Personlighetssyndrom	9,1-15 %
Anpassningsstörning	5-20%
Specifik fobi	6-9 %
Alkoholbrukssyndrom ² (Sverige)	8 %
Depression	5-7 %
Social ångest	2-7%
Paniksyndrom	2-3%
Generellt ångestsyndrom (GAD)	3 %
ADHD	2,5 %
Bipolär sjukdom	1,8 %
PTSD (Europa)	1%
Autism	1 %
Schizofreni	0,3-0,7 %
Vanföreställningssyndrom	0,2 %

1. Kupfer DJ, Regier DA. Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5. - 5th ed. Arlington, VA, USA.: American Psychiatric Association; 2013.
2. Larsson G. Bättre insatser vid missbruk och beroende - Individen, kunskapen och ansvaret. Stockholm: Regeringskansliet, 2011.

- I primärvård prevalens av cirka 25 procent ²⁻³
- I psykiatrisk öppenvård prevalens av cirka 45-50 procent ⁴⁻⁵
- Dålig hälsa, psykiskt och fysiskt, och hög konsumtion av sjukhusvård ⁶⁻⁷
- Sämre resultat vid depressionsbehandling ⁸
- Förkortad livslängd på omkring 18 år ⁹

1. Torgersen S. *Scandinavian journal of psychology* 2009; **50**(6): 624-32.
2. Ejeby, K. (2017). Doctoral thesis, Karolinska Institutet, Stockholm.
3. Moran P et al. *Acta Psychiatr Scand* 2000; **102**(1): 52-7.
4. Tyrer P et al. *Lancet* 2015; **385**(9969): 717-26.
5. Beckwith et al. (2014). *Personal Ment Health*, 8(2), 91-101. doi:10.1002/pmh.1252
6. Fok M et al. *Journal of personality disorders* 2014; **28**(3): 319-33.
7. Fok ML et al. *Acta Psychiatr Scand* 2019.
8. Angstman KB et al. *Journal of primary care & community health* 2017; **8**(4): 233-8.
9. Newton-Howes G et al. *Lancet* 2015; **385**(9969): 727-34.

Vad är ett Personlighetssyndrom?

”En psykiatrisk diagnos som karaktäriseras av ett stabilt mönster av upplevelser och beteenden som påtagligt avviker från vad som allmänt sett förväntas i den omgivande miljön och som vållar lidande och funktionsstörning” ¹

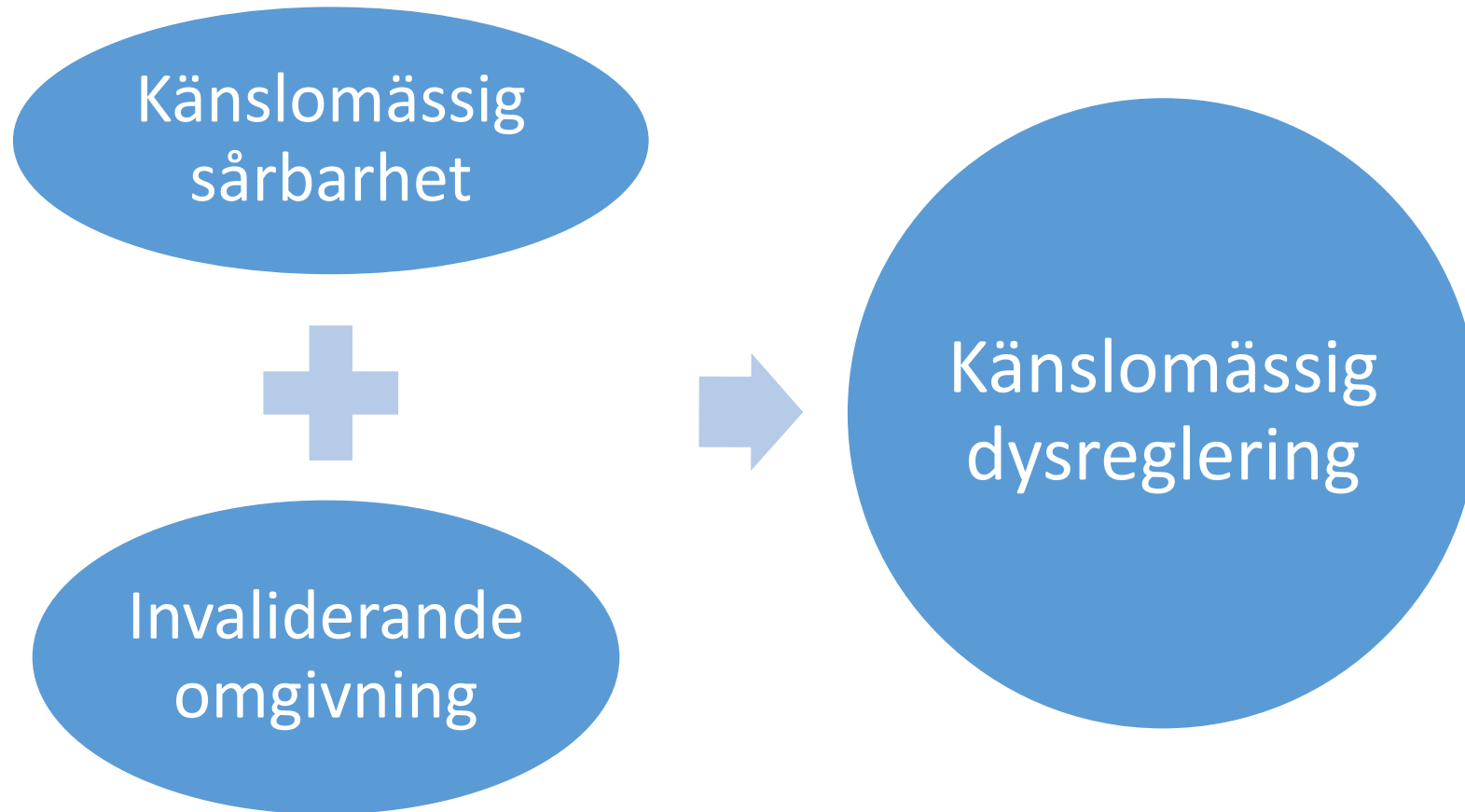
**Avvikande
personlighet**

**Lidande och
funktionsstörning**

1. Ekselius L. Personlighetssyndrom - kliniska riktlinjer för utredning och behandling. Stockholm: Svenska Psykatriska föreningen och Gothia fortbildning AB; 2017

Biosocial modell

Biosocial modell-Känslomässig sårbarhet

- Hög känslighet- låg tröskel för känslomässigt svar i en situation
- Stark reaktivitet- stort emotionellt svar
- Långsam återhämtning efter en känsloreaktion-känslomässig stress håller i över tid.
- Varken bra eller dåligt, och har nackdelar och fördelar i olika situationer.

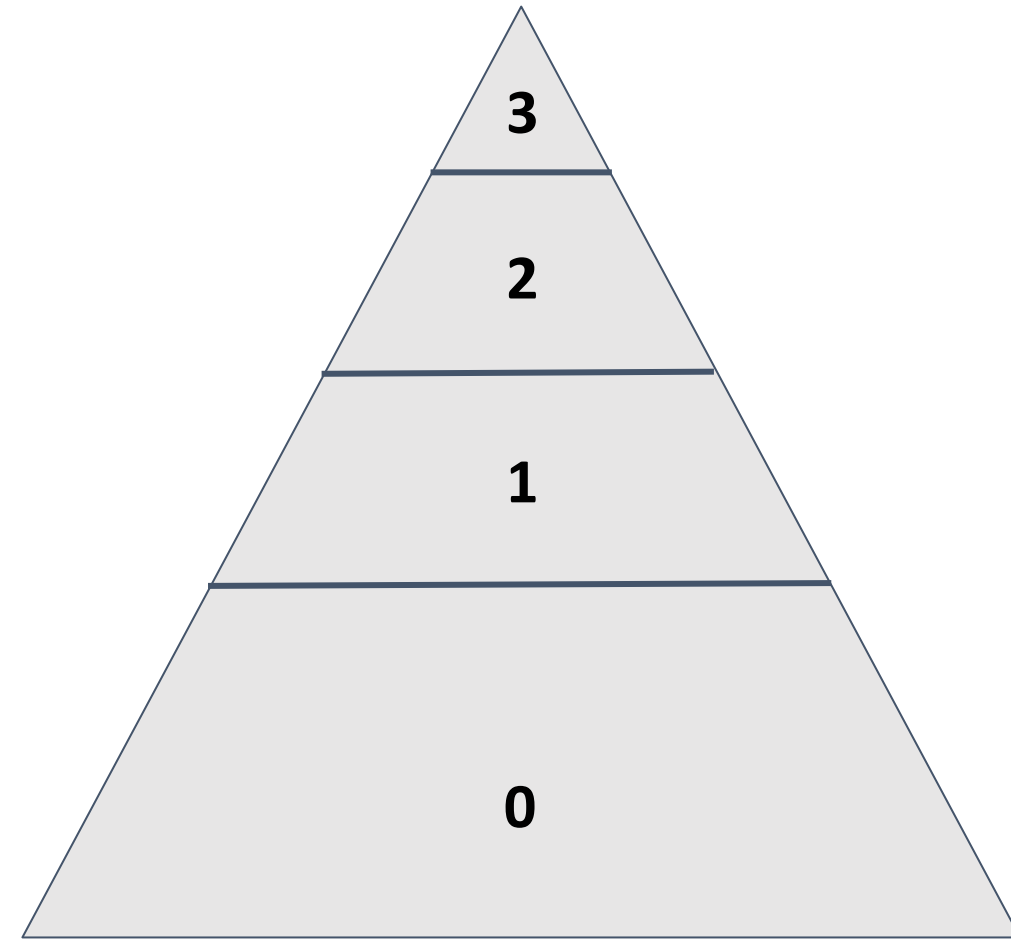
Samsjuklighet-Personlighetssyndrom och andra diagnoser.

- Personlighetssyndrom + en eller flera andra diagnoser
- Panikångestsyndrom
- Depression
- Social fobi
- ADHD/ADD
- AST/Asperger
- Bipolär sjukdom
- PTSD

Personlighetssyndrom ICD-11

Svårighetsgrad

1. Personlighetsproblem
2. Personlighetssyndrom lindrig grad
3. Personlighetssyndrom måttlig grad
4. Personlighetssyndrom allvarlig grad

Hur påverkas livet?

- Kognitioner (dvs sättet att uppfatta och tolka sig själv, andra och inträffade händelser)
- Affektivitet/känslor(komplexitet, intensitet och labilitet)
- Mellanmänskligt samspel
- Impulskontroll

Handling

Två skilda team som samarbetar

- Gemensamt för båda teamen är
 - Utredning
 - Teamarbete
 - Psykologisk behandling
 - Gruppterapi i kombination med individualterapi
 - Vårdplan med målformulering
 - Krisplan
 - Samarbete med försäkringskassan, arbetsförmedling, arbetsgivare och anhöriga
 - Farmakologisk behandling
 - Tidsbegränsad behandling

Psykologisk behandling - Strukturerad klinisk behandling

- Personlighetssyndrom
- Grund i olika behandlingsformer (DBT, MBT osv)
- Förhållandevis ny behandlingsmetod
- Gruppterapi
- Individualterapi

Psykologisk behandling - Mentaliseringsbaserad terapi(MBT)

- Borderline personlighetssyndrom
- Har fokus på att stabilisera mentaliseringsförmågan
- Psykopedagogik
- Gruppterapi
- Individualterapi

Introduktionskurs

Internutbildning

PS - utredning

individualterapi

Gruppterapi

Behandlingskonferens

Teamdiskussion efter grupper

Läkemedelsöversikt

Möjlighet till telefonkontakt

Vårdplaneringsmöten

Inläggning vid behov

Teamhandledning